

АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ - „БАЙ ГАНЬО“

СМЕХЪТ - ОТРИЦАНИЕ НА ГРОЗНОТО В ОБЩЕСТВЕНАТА РЕАЛНОСТ

Алековият Бай Ганьо е твърде популярен герой, който и днес вълнува съвременния читател. Авторът оставя своя герой сам да разкрива себе си. За да се открият по-ярко качествата му, Алеко предоставя ролята на разказвач на културния и образован спътник на Бай Ганьо, който наблюдава и коментира неговите постъпки.

Контактът с Европа на невежия и стремежът да се покаже хитър, врял и кипял във всички работи, многознаещ българин поражда безброй комични ситуации. На масата у Иречек също се държи невъзпитано и дръзко. Сумти, закрива чинията с ръката си. В момента, когато разлива супата, ни най-малко не се смущава, а невъзмутимо я събира от покривката. Шумно преглъща и не изпитва неудобство да поиска още хляб и вино. Писателят осмива героя, но саркастично и изобличително. В изтънчената атмосфера на професорския дом героят не спазва никакви норми на поведение и остава верен на своя навик да запуши цигари.

Твърде криворазбрана е представата на Бай Ганьо за гостоприемството. Според неговите разбирания и елементарното му мислене, изтъкнатият многоуважаван професор би трябвало по всяко време да го приеме, като че ли той му е лично задължен, задето е „живял в България“. Огромно е несъответствието между безочията, нахалството на Бай Ганьо и вежливостта, възпитанието на професора. Разминаването между думи и дела, между претенции и истинска същност е извор на смешното. Иречек се сблъсква с простотията на Бай Ганьо, разбира плиткоумните му хитрини, но като всеки възпитан човек отминава недостойните прояви и ги приема като израз на „внимание“ и уважение от страна на своя гост от България.

Наред с тези пороци, Бай Ганьо отблъсква и със своето пренебрежение към културата, към достиженията на човешката цивилизация. С просташка безцеремонност той отхвърля предложението да се запознае със забележителностите и духовните ценности на Европа. Дори и град като Виена не представлява интерес за него: „Какво ще й гледам на Вената, град като град: хора, къщи, салтанати.“ Непрекъснато, при всеки възможен повод се самоизтъква: „аз що свят съм изръснал“. Бай Ганьо е герой, за когото допирът до цивилизования свят не го облагородява, не го издига над останалите. Равнодушен остава към паметниците на културата. За него дори това е безцелно губене на време — време, за което би могла да му върви „търговийката“ с мускалите.

Отегчение поражда у героя и четенето на книги. Той преценява заниманията с книгите като отдавна приключила дейност, защото е „чел доста навремето“. Самочувствието на Бай Ганьо е пошло и жалко. Категорично отказва да разглежда предложените албуми с репродукции и фотоси: „Не ща, благодарим!“

Недоверчивостта и страхът му да не бъде измамен го карат да вижда във всяко нещо опасност и враждебност. Не се доверява на никого - на носачите, на касата в хотела, притеснен е и в дома на Иречек. Постоянно наглежда дисагите си. Чувствайки се несигурен в новите условия за общуване, си пришива джоб, за да не му изчезнат мускалите.

Не на последно място, основен похват в изграждането на образа на Бай Ганьо е речевата му характеристика. Речта е неотделима от действията. Както е груб в поведението си, така героят е и нецивилизован, безцеремонен в думите си. Речта му изобилства от думи и изрази от т. нар. просторечие. Те са и стилово неуместни. Най-характерни за него са изразите: „Не се рита срещу ръжен“, „Спукана ти е работата“, „...на българията дай хляб“ и др. Явно е желанието му да се представи цивилизован и културен, а все повече се налага представата за една ограниченост и безкултурност.

С майсторството си на талантлив хуморист, Алеко Константинов съумява да предизвика тъжно-горчивия смях на своите читатели. Неговата способност да открива смешното, жалкото във всеки детайл, в думите и в жестовете на своя герой, в неловките ситуации, в които го поставя, стават причина и за съответните емоционални реакции на читателите, свидетели на „патилата“ на Бай Ганьо.